

TA'LIM, TARBIIYA VA INNOVATSIYALAR

VI son, May

KADRLAR TAYYORLASH MARKAZLARI: INNOVATSION RIVOJLANISH VA TA'LIMGA YONDASHUVLAR

G.M.Qudratova

Osiyo xalqaro universiteti, Buxoro

Kadrlar tayyorlash markazlari (KTM) zamonaviy iqtisodiyotda va innovatsion rivojlanish jarayonlarida muhim rol o'ynaydi. Ular malakali mutaxassislarni tayyorlash, yangi g'oyalarni amalga oshirish va iqtisodiyotning turli sohalarida samarali ish yuritishga hissa qo'shish bilan birga, innovatsion kadrlarni tarbiyalashda ham alohida ahamiyatga ega hisoblanadi. Ushbu maqolada KTMLar tarixiy, joriy va kelajakdagi tendensiyalarini, shuningdek, xorijiy tajribachi davlatlarda kadrlarni tayyorlash jarayoni haqida batafsil tahlil qilamiz.

Kadrlar tayyorlash masalasi global raqobat sharoitida keskin ahamiyat kasb etadi. Raqobatdoshlikni ta'minlash va moliya, sog'liqni saqlash, IT texnologiyalari va boshqa sohalarda malakali mutaxassislarni tayyorlash davlatlar va korxonalar uchun ustuvor vazifalardan biridir. Xususan, innovatsion kadrlarni tayyorlash nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, balki texnologik rivojlanishni rag'batlantirish uchun ham zarurdir (World Economic Forum, 2021).

XX asrning ikkinchi yarmida, malakali mutaxassislarga bo'lgan talab oshgani sababli, ko'plab rivojlangan mamlakatlarda KTMLar tashkil etila boshlandi. Bu davrda AQSh va Yevropa davlatlarida ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida yuqori malakali kadrlar yetishtirish jarayonlari muhim o'rin egalladi. Xususan, AQShda industrializatsiya jarayonida kadrlar tayyorlash markazlari ko'plab sohalarni qamrab olgan holda rivojlanmoqda (Autor, 2019).

Innovatsion kadrlarni tayyorlash bo'yicha yirik ilmiy tadqiqotlar va amaliyotlar 1990-yillarda kengayishni boshdan kechirdi. Axborot texnologiyalari, biologik va kimyoviy texnologiyalar kabi yangi sanoat soharining paydo bo'lishi kadrlarni tayyorlashda yangi yondashuvlar va metodologiyalarni talab qildi (Mok, 2020).

Bugungi kunda rivojlangan mamlakatlarda KTMLar innovatsion dasturlarni amalga oshirish va malakali kadrlarni tayyorlash jarayonida mustahkam o'rin tutmoqda. Masalan, AQShda STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) ta'limiga katta e'tibor berilmoqda, bu esa ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida innovatsion ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini yaratadi (National Science Board, 2020). Bunday yondashuvlar, Yoshlarning texnologik savodxonligini oshirish va innovatsion yechimlar yaratishga yordam berishi bilan bir qatorda, iqtisodiy barqarorlikni ham ta'minlaydi.

Yevropada ham, "Tashabussiz ta'lim" dasturlari orqali tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga e'tibor qaratilgan. Bu eng yangi innovatsion g'oyalarni amalga oshirish va kadrlarni bazaviy malakalardan yuqori darajadagi ko'nikmalarga o'tkazish uchun zarur sharoitlar yaratadi (European Commission, 2022).

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

VI son, May

Kadrlarni tayyorlash jarayonida bir nechta asosiy innovatsion yo'nalishlar mavjud:

1. **Lifelong Learning:** Hayot davomida o'qish yondashuvlari, mutaxassisga doimiy ravishda o'z ko'nikmalarini yangilab borishga yordam beradi. Bu, xususan, mehnat bozorining dinamik ravishda o'zgarishlari natijasida talab qilinayotgan yangi ko'nikmalarga erishish uchun muhimdir (European Centre for the Development of Vocational Training, 2020).

2. **Yangi Texnologiyalardan Foydalanish:** Onlayn ta'lim, masofaviy ta'lim va virtual realita kabi zamonaviy texnologiyalar KTMLar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu, talabalarga o'z vaqtida va joyidan qat'i nazar ta'lim olish imkonini beradi (Brown & Green, 2019).

3. **Global Hamkorlik:** Xalqaro ta'lim dasturlari va tadqiqotlar yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash jarayonini yanada rivojlantirishda, davlatlar o'rtasida bilim va tajriba almashish imkoniyatlarini yaratadi (UNESCO, 2021).

4. **Ijtimoiy va Emotsional Ko'nikmalar:** Kadrlarni tayyorlashda, texnik ko'nikmalardan tashqari ijtimoiy va emotsional ko'nikmalarni rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Bu ko'nikmalar, jamiyatda muvaffaqiyatli muloqot qilish, jamoa ichida ishlash va ijro etish qobiliyatini oshirishga yordam beradi (World Economic Forum, 2021).

5. **Innovatsion O'qitish Metodologiyalari:** O'quv jarayonida aktiv o'qitish metodologiyalari (masalan, problem yechish, kooperativ o'qitish va boshqalar) innovatsion kadrlarni tayyorlashni samarali qiladi, chunki bu metodlar o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmalar bilan bog'laydi (Hattie & Timperley, 2007).

Kadrlarni tayyorlash jarayoni kelajakda yanada global miqyosda o'zgaradi. Texnologik rivojlanish, avtomatlashtirish va sun'iy intellektning kengayishi natijasida KTMLar qatorida yangi ta'lim metodologiyalari, masalan, onlayn ta'lim va multimediyaya vositalaridan foydalanish o'sib bormoqda. Bunday o'zgarishlar, kadrlarni tayyorlash jarayonini yanada samarali va moslashuvchan ravishda olib borishga olib kelishi kutilmoqda (OECD, 2021).

Kadrlar tayyorlash markazlari zamonaviy iqtisodiyot va innovatsion rivojlanish jarayonlarida muhim rol o'ynaydi. Tarixiy va joriy tendensiyalar shuni ko'rsatadiki, davlatlar o'rtasida malakali kadrlar tayyorlashga talab har doim oshgan. Bugungi kunda, AQSh va Yevropa kabi rivojlangan mamlakatlar innovatsion dasturlar va ilg'or metodologiyalarni qo'llamoqdalar. Kelajakda KTMLar texnologik tendensiyalarga moslashishi va innovatsion g'oyalarni amalga oshirish uchun kuchli platforma bo'lishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Supiyevna, B. M. (2025). G'AZNACHILIK-DAVLAT MOLİYASINING ENG MUHIM BO'LAGI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(5), 117-123.

2. Supiyevna, B. M. (2025). BUDGETING IN THE PUBLIC SECTOR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(6), 90-95.

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

VI son, May

3. Sodiqova, N. (2025). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' TECHNICAL THINKING IN ECONOMICS CLASSES. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(1), 885-891.
4. Islomova, M., & Sodiqova, N. (2025). ILM-FAN VA TA'LIMDAGI INNOVATION RIVOJLANISHNING DOLZARB MUAMMOLARI. *Modern Science and Research*, 4(2), 300-307.
5. Bahodirovich, X. B., & To'rayevna, S. N. (2025). LOMBARD TASHKILOTLARI VA ULARNING XIZMATLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 290-298.
6. Bahodirovich, X. B. (2025). XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA HISOB YURITISH SIYOSATI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(6), 210-215.
7. Ёкубов, А. Б., & Алимова, Ш. А. (2024). МАКРОЭКОНОМИКА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРИИ И СОВРЕМЕННОЙ ПРАКТИКИ.
8. Abidovna, A. S. (2025). INVESTMENT PROJECTS: ADVANCED MANAGEMENT AND EVALUATION. *SHOKH LIBRARY*.
9. Hakimovich, T. M. (2025). EKSPORT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 112-121.
10. Hakimovich, T. M. (2025). O 'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG 'BATLANTIRISH UCHUN FOYDALANILADIGAN MOLIYAVIY VOSITALAR TAHLILI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 141-150.
11. Ibdulloyevich, I. E. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI VA ISHBILARMONLIK MUHITINI YAXSHILASH ISTIQBOLLARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 51, 258-266.
12. EI, I. (2025). MINTAQALAR VA MA'MURIY HUDUDLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLOVCHI IQTISODIY TIZIM SIFATIDA. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(6), 58-69.
13. Azimov, B. F., & Yodgorova, Z. Y. (2025). METHODS OF STUDYING THE STATE OF COMPETITION IN THE EDUCATIONAL SERVICES MARKET. *SHOKH LIBRARY*.
14. Azimov, B. F. (2025). INNOVATSIYALARNI QO 'LLAB-QUVVATLASH XIZMATLARI: ISPANIYA, POLSHA VA BOLGARIYA TAJRIBALARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(4), 12-23.
15. Raxmonqulova, N. O. (2025). DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY ON A GLOBAL SCALE AND THE EXPERIENCE OF COUNTRIES. *SHOKH LIBRARY*.
16. Қизи Рахмонқулова, Н. О. (2023). КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИНИНГ ҲУДУДЛАР ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ. "Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал, 6, 14.
17. Shadiyev, A. X. (2025). DEVELOPMENT OF THE CURRICULUM FOR ECONOMIC DISCIPLINES IN PRIVATE UNIVERSITIES. *FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities.*, 13(1), 389-396.

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

VI son, May

18. Shadiyev, A. X. (2025). METHODS OF TEACHING THE "ECONOMIC THEORY". *SHOKH LIBRARY*.
19. Zaripova, G., & Naimova, N. (2025). INFLYATSIYA VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI. *Modern Science and Research*, 4(2), 371-378.
20. Akbarovna, N. N. (2025). PROBLEMS OF INCREASING INVESTMENT ACTIVITY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION. *SHOKH LIBRARY*.
21. Jumayeva, Z. (2023). BASICS OF NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT. *Modern Science and Research*, 2(12), 296-300.
22. Bostonovna, D. Z. (2023). CONCEPTUAL BASIS OF IMPROVEMENT OF BANK AUDIT IN COMMERCIAL BANKS. *IMRAS*, 6(6), 118-124.
23. Tagayeva, R., & Bobojonova, M. J. (2025). BYUDJET, UNING SHAKLLANISHI VA TAQSIMLANISHI. *Modern Science and Research*, 4(2), 387-393.
24. Bobojonova, M. J., & Toshev, M. H. (2025). JAHON BOZORIDA YASHIL IQTISODIYOTNI MOLİYALASHTIRISH TENDENSIYASI: FAKTLAR VA KO'RSATKICHLAR ASOSIDA TAHLIL. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(4), 120-128.
25. Жумаева, З. К. (2024). РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ ИНДУСТРИЙ КАК ФАКТОР РОСТА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ: ОБЗОР ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.
26. Жумаева, З. К. (2024). Инвестиционная Активность Как Основной Элемент Организационно-Экономического Механизма Маркетинга Территории. *Miasto Przyszłości*, 55, 1411-1417.
27. Ibragimov, A. (2025). PROSPECTIVE WAYS OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT TO THE NATIONAL ECONOMY. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(1), 137-143.
28. Qahhorova, J., & Ibragimov, A. (2025). ХОРИЙ ИВЕСТИТСИЯЛАР АНАМИЯТИ, ОМИЛЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ. *Modern Science and Research*, 4(2), 283-291.
29. Алимова, Ш. А., & Джураева, М. С. (2025). ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЕКТЫ: УПРАВЛЕНИЕ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 81-87.
30. Игамова, Ш. З. (2024). МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИННОВАЦИОННОГО развития ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ. *Gospodarka i Innowacje*, 43, 335-340.
31. Baxtiyorova, J., & Djurayeva, M. S. (2025). BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA RAQOBATNING ROLI. *Modern Science and Research*, 4(2), 477-485.
32. Husenov, A., & Qudratova, G. (2025). RAQOBAT VA RAQOBAT STRATEGIYALARI: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR. *Modern Science and Research*, 4(2), 292-299.
33. Azimov, B. F., Maksudovich, A. Z., & Qudratova, G. M. (2025). THE IMPORTANCE OF INNOVATION IN ENHANCING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION UNIVERSITIES. *SHOKH LIBRARY*.

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

VI son, May

34. Qudratova, G. M. (2025). THE EVALUATION OF UNIVERSITY COMPETITIVENESS: A REVIEW OF METHODOLOGIES. *SHOKH LIBRARY*.
35. Bahodirovich, K. B., & Mahmudovna, Q. G. (2025). RISK REGULATION IN BANKING SYSTEM. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 231-237.
36. Bahodirovich, X. B., & Mahmudovna, Q. G. (2025). RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK TIZIMI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 396-404.
37. Bahodirovich, X. B., & Mahmudovna, Q. G. (2025). TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY XIZMATLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 223-230.
38. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). OLIY TA'LIM MUASSASALARINING INNOVATSION FAOLLIGINI OSHIRISH MINTAQANI IJTIMOYIY VA IQTISODIY YUKSALTIRISH GAROVI SIFATIDA. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(4), 46-54.
39. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). ISPANIYADA INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH SOHASIDAGI ILG'OR TAJRIBALAR. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(4), 24-35.
40. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASIDAGI IJTIMOYIY VA IQTISODIY HOLAT, HUDUDDA SANOATNI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(5), 23-30.
41. Bahodirovich, K. B., & Mahmudovna, Q. G. (2025). TYPES OF CREDIT PRODUCTS. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 269-277.
42. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). OZBEKISTONDA INNOVATION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH STRATEGIYASI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(4), 36-45.
43. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). INNOVATSION FAOLIYATINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING YEVROPA MAMLAKATLARI TAJRIBALARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(5), 35-44.
44. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING TASHKILYIY TUZILMALARI: INFRATUZILMAVIY TASHKILOTLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(5), 25-34.
45. Azimov, B. F., Maksudovich, A. Z., & Qudratova, G. M. (2025). INNOVATIVE ACTIVITY AS A FACTOR IN ECONOMIC DEVELOPMENT. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 12(01), 453-459.
46. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2024). TIKUVCHILIK SANOATI KORXONALARIDA BAZAVIY INNOVATSION STRATEGIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 332-336.
47. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). AHOLINING OZINI OZI BANDLIGINI TAMINLASHNING MAZMUN-MOHİYATI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 162-166.

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

VI son, May

48. Azimov, B. F., Shadiyev, A. X., & Qudratova, G. M. (2025). TANNARX VA UNING IQTISODIY TAHLILDAGI ROLI: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 86-93.

49. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). KORXONADA ISH HAQI TO'LASH TIZIMLARI VA SHAKLLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 279-285.

50. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY OF ANALYSIS OF COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN BUKHARA REGION. *International journal of artificial intelligence*, 4(10), 341-345.

51. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). OZINI OZI BANDLIGINI TAMINLASHNING ILGOR XORIJIY TAJRIBASI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 176-181.

52. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). ENTERPRISE MARKETING STRATEGY. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 259-265.

53. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). MONOPOLIYA VA ANTIMONOPOL SIYOSAT. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 464-468.

54. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). AHOLINING O'ZINI O'ZI BANDLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(2), 321-325.